

ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยม
ตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)*
EFFECT OF RECREATION PROGRAM ON LEADERSHIP SKILLS OF JUNIOR
HIGH IN SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY PRASARNMIT DEMONSTRATION
SCHOOL (SECONDARY)

คณิตพัฒน์ กิจอรุณกุล*, สุมณรตรี นิมเนตติพันธ์

Kanidpat Kijarunkul*, Sumonratree Nimnattipun

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: kanidpatkijarunkul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) 2) พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) และ 3) เปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ในรูปแบบการวัดซ้ำ (Repeated measures designs) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียน และแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยสูตร IOC เท่ากับ 0.86 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach เท่ากับ 0.91 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures designs) ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมในระดับปานกลาง 2) หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเพิ่มขึ้น และ 3) นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำระหว่างการทดลองและหลังการทดลองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมนันทนาการ, กิจกรรมนันทนาการ, ทักษะการเป็นผู้นำ

Abstract

The objectives of this research article is to 1) investigating the leadership skills of junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School (Secondary); 2) developing the leadership skills of junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School

(Secondary); and 3) comparing the outcomes of a experiential learning program that promotes leadership skills among junior high school students at Satit Prasarnmit Demonstration School (Secondary). By utilizing an experimental research design, specifically employing the repeated measures design, The research employed a purposive sampling method, specifically selecting 30 Grade Eight students. The research utilized a leadership development program designed to promote leadership skills among early secondary school students. Evaluation tools included an assessment of leadership skills and a questionnaire. The quality of the instruments was analyzed using the Index of Item Objective Congruence (IOC) formula of 0.86 - 1.00, and the reliability of the questionnaire was assessed using the Alpha-Coefficient formula according to Cronbach's method of 0.91. Collecting data by assessment of leadership skills before, during, and after the experiment. Data analysis involved calculating means, standard deviations, and the statistical analysis utilized a Repeated Measures Designs approach. The research findings indicated that, 1) Before participating in the leadership program, students possess intermediate-level skills in teamwork, communication, coordination, decision-making, and overall leadership skills. 2) After participating in the leadership program, students have enhanced their skills in teamwork, communication, coordination, decision-making, and overall leadership skills. And 3) There was a significant improvement in leadership skills during and after experimental intervention at a statistically significant level of .05.

Keywords: Recreation Program, Recreation Activities, Leadership Skills

บทนำ

ปัจจุบันการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การฝึกทักษะและการพัฒนาตนเองจึงเป็นการเตรียมพร้อมและปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งนั่นหมายความว่า การเป็นศาสตร์วิชาที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงการฝึกทักษะและนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจตนเองได้มากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเอง ตลอดจนจนพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในด้านการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจ เป็นการปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคมที่ดี ภาวะการเป็นผู้นำจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้หน้าที่ของตนเอง แยกแยะสิ่งที่ควรกระทำและสิ่งที่ไม่ควรกระทำ มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนตนเองโดยไม่ต้องรอใครมาบังคับ กิตติรานีย์ ขวงพร กล่าวไว้ว่า ทักษะการเป็นผู้นำ คือ สิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้รู้จักคิดที่จะเรียนรู้ทำงานแก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต (กิตติรานีย์ ขวงพร, 2559) และภาวะผู้นำ (leadership) หมายถึง กระบวนการในการแนะนำและนำทางพฤติกรรมของคนในสภาพของการทำงานในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม สอดคล้องกับความหมายของภาวะผู้นำว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้นำต้องเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตาม ต้องได้ผลเกินเป้าหมายที่กำหนด ทักษะคิด ความเชื่อมั่น และความต้องการ

ของผู้ตามต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับที่สูงกว่า ปราณี อธิคมานนท์ กล่าวถึง ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลแสดงออก เพื่อสร้างสรรค์หรือสร้างศรัทธาและสร้างความกลมเกลียว ความร่วมมือ ร่วมใจให้เกิดขึ้น ในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ บรรลุตาม วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ (ปราณี อธิคมานนท์, 2550) สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกในการสร้างสรรค์หรือปลุกฝังศรัทธา ความกลมเกลียว ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงาน เพื่อนำองค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง, 2552)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการเป็นผู้นำ ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างคุณภาพงานและพัฒนา ทักษะภาวะผู้นำ โดยผู้วิจัยประยุกต์ทักษะการเป็นผู้นำที่สอดคล้องกับเยาวชนในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร 3) ด้านประสานงาน และ 4) ด้านการตัดสินใจ ปัจจุบัน พบว่า เด็กและวัยรุ่นไทยจำนวนมากไม่มีความปรารถนาที่จะเป็นผู้นำ และยังไม่มีความรู้การเป็นผู้นำ เนื่องด้วย สาเหตุที่เด็กและวัยรุ่นไทยอยู่ภายใต้สังคมที่เคยชินกับการเป็นผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้นำและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในประเด็นที่แตกต่างจากคนอื่น เพราะกลัวเป็นแคะดำ ประกอบกับสภาพครอบครัวไทยจำนวนมากที่ดูแลอย่างใกล้ชิด รวมถึงการที่ระบบการศึกษาไทยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำ เท่าที่ควร รวมไปถึงสภาพการปกครองของคนในสังคมที่มีกลุ่มชนชั้นนำเพียงบางกลุ่ม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ดังนั้น วิฤตเด็กและเยาวชนขาดภาวะผู้นำกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ขาดความเข้าใจ ขาดวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำ ใช้ชีวิตดำเนินไปตามกระแสนิยมของสังคม ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ต่างจาก ความคิดเห็นส่วนใหญ่ และยังคงมีพ่อแม่จำนวนมากไม่น้อยที่มีความเข้าใจว่า ผู้นำ (Leader) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมา ตั้งแต่เกิด ไม่ใช่ใครที่จะเป็นผู้นำกันได้โดยง่าย การสร้างลูกให้เป็นผู้นำนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากและไกลตัว เกินกว่าที่พ่อแม่จะทำได้ (กรมสุขภาพจิต, 2563) ดังผลการศึกษาของ วรุณี จิรสุจริตธรรม ที่ได้ศึกษาการพัฒนา หลักสูตรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก พบว่า องค์ประกอบที่ขาดไปในการเป็นผู้นำ เยาวชน คือ การมีเจตคติที่ดี การมีบุคลิกภาพที่ดี การเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ การรู้จัก แก้ปัญหา และการมอบหมายงาน (วรุณี จิรสุจริตธรรม, 2553)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อเยาวชน การส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำมีความสำคัญเยาวชน ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ไม่ควรละเลย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น สังคมต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีภาวะผู้นำ การส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่บุคคลควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และ ประสบการณ์ที่เหมาะสม เป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) มีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ระหว่างการทดลองและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบของการวัดซ้ำ (Repeated measures designs) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 391 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสนับสนุนทางการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมสนับสนุนทางการที่เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการประสานงาน และทักษะการตัดสินใจ

1.2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสนับสนุนทางการและทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

1.3 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมสนับสนุนทางการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน คือ 1) ทักษะการทำงานเป็นทีม 2) ทักษะการติดต่อสื่อสาร 3) ทักษะการประสานงาน และ 4) ทักษะการตัดสินใจ

1.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การสร้างแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจ

2.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาหลักการทฤษฎี เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเป็น 4 ด้าน

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน โดยรวมทั้งหมด 40 ข้อ แบ่งตามหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 ทักษะการทำงานเป็นทีม 10 ข้อ

2.3.2 ทักษะการติดต่อสื่อสาร 10 ข้อ

2.3.3 ทักษะการประสานงาน 10 ข้อ

2.3.4 ทักษะการตัดสินใจ 10 ข้อ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้านไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.86 ถึง 1.00

2.6 เมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน

(Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาคเท่ากับ 0.91 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัย

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน ทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามแผนโปรแกรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำกับนักเรียนกลุ่มทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง กำหนดการทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ 4 ด้าน ขณะทำการทดลอง วิเคราะห์และสรุปข้อมูล

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 30 คน ทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำหลังการทดลอง (Post-test)

4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบประเมินทักษะการเป็นผู้นำ และเข้าร่วมโปรแกรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ เรียบเรียงข้อมูลโดยสมบูรณ์นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินทักษะการเป็นผู้นำ

2. เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลงทะเบียนเรียนวิชาเพิ่มเติมเลือกภาวะผู้นำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมขั้นตอนการเพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 1.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้สูตร IOC (The Index of Item Objective Congruence)
 - 1.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach
2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการวิจัยในการวิจัย
 - 2.1 ค่าความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 2.5 สถิติที่ใช้ในการหาความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures designs) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) แสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	ระดับทักษะ
การทำงานเป็นทีม	3.11	0.31	ปานกลาง
การติดต่อสื่อสาร	2.81	0.42	ปานกลาง
การประสานงาน	3.20	0.35	ปานกลาง
การตัดสินใจ	3.06	0.37	ปานกลาง
ทักษะการเป็นผู้นำโดยรวม	3.05	0.31	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเท่ากับ 3.05 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการทำงานเป็นทีม 3.11 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการติดต่อสื่อสาร 2.81 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการประสานงาน 3.20 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการตัดสินใจ 3.06 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	ระดับทักษะ
การทำงานเป็นทีม	3.46	0.38	มาก
การติดต่อสื่อสาร	3.27	0.46	ปานกลาง
การประสานงาน	3.51	0.40	มาก
การตัดสินใจ	3.34	0.37	ปานกลาง
ทักษะการเป็นผู้นำโดยรวม	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังทดลองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเท่ากับ 3.40 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการทำงานเป็นทีม 3.46 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยด้านการติดต่อสื่อสาร 3.27 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยด้านการประสานงาน 3.51 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยด้านการตัดสินใจ 3.34 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังทดลอง ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง (n = 30)

ทักษะการเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	MD	F	p
ก่อนการทดลอง	3.11	0.31			
ระหว่างการทดลอง	3.24	0.40	.130		.135
หลังการทดลอง	3.46	0.38	.343	7.719	.001
					.000

**p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการเป็นผู้นำก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง มีค่าทดสอบ $F = 7.719$ ระยะก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 ระหว่างการทดลองมีคะแนนทักษะการเป็นผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลองโดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 และเมื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมหลังการทดลองมีทักษะการเป็นผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย ผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ Parvathy, V. & Renjith, R. ที่ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตและผลของการฝึกอบรมทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ทักษะชีวิตในวัยรุ่น อายุ 14 - 18 ปี โดยใช้การทดลองแบบก่อนและหลังในกลุ่มควบคุมจำนวน 27 คนและกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามความรู้ทักษะชีวิตในการเก็บข้อมูลครอบคลุม 10 ทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการความเครียด ก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่มมีความรู้ทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน (Parvathy, V. & Renjith, R., 2015) จะเห็นได้ว่า ก่อนการทดลองมีทักษะไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับที่ไม่มากพอที่จะจูงใจให้ผู้อื่นเข้าร่วมทำงานเป็นทีมได้ ทำให้การทำงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงสมควรที่จะได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ รวมถึงภาวะผู้นำ (จิรวัดน์ วิริงกร, 2547)

2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น (นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์, 2564) และ Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A. พบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาสามารถสร้างเสริมทักษะภาวะผู้นำในการสื่อสาร การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะเข้าใจและจัดการกับตนเองได้ โดยการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียน หรือกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันเป็นทีม (Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A., 1997)

3. การเปรียบเทียบผลของโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำระหว่างการทดลองและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ รัตติกรณ์ จงวิศาล ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า นิสิตที่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหลังการทดลองสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543) และ ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีภาวะผู้นำหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้และมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ, 2563) ทั้งนี้ เป็นเพราะโปรแกรมสนับสนุนการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น มีกระบวนการสื่อสารทำงานร่วมกันคนในสังคมอย่างประณีตประนอมปรับตัวเข้ากับสถานการณ์สภาพแวดล้อมและตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่สำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 ทักษะการเป็นผู้นำคู่ขนานอนาคต

L ทีมที่ไม่ได้เป็นแค่ทีม ผู้นำรู้จักสมาชิก ประเมินความสามารถของสมาชิก และมอบหมายงานที่เหมาะสม เรียนรู้การให้อภัย การเห็นอกเห็นใจ จัดการความขัดแย้งของสมาชิกได้แยบยล และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ

S+ การสื่อสารแค่การพูดให้เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอาจยังไม่เพียงพอ จึงต้องมีทักษะการประสานงานเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร พูดคุยกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเพิ่มภูมิประสิทธิผลของการทำงาน

M รับมือกับสถานะต่าง ๆ ได้อย่างมีชั้นเชิง แก้ไขความขัดแย้ง ข้อผิดพลาดด้วยทหรณะที่ดี วิเคราะห์ ความถูกต้องเหมาะสมได้ด้วยตนเอง และมีเจตคติเชิงบวกต่อสิ่งรอบข้าง

L S+M Leadership Skills Multiverse หรือทักษะการเป็นผู้นำที่คู่ขนานไปกับอนาคต เป็นทักษะที่เมื่อ บุคคลได้รับการส่งเสริมนอกจากพัฒนาตนเองในการทำงานแล้วบรรยากาศของกลุ่มสังคมจะเป็นไปในแนวทางที่ดี เอื้อให้เกิดการเรียนรู้บริบทซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้น่าอยู่และสมบูรณ์แบบ มากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ในช่วงก่อนเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเป็นผู้นำด้านการ ทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการตัดสินใจ และทักษะการเป็นผู้นำโดยรวมเพิ่ม สูงขึ้น หลังจากที่เข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการ และ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเป็น ผู้นำระหว่างการทำทดลองและหลังการทำทดลองเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทำทดลอง จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การวิจัยครั้งนี้เสนอให้เห็นถึงโปรแกรมนันทนาการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมสำหรับเยาวชนให้เกิดการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ 2) การจัดโปรแกรมนันทนาการควรจัด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมให้พื้นที่เหมาะสมต่อ กิจกรรมและปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรม และ 3) ควรคำนึงถึงสถานการณ์โรคติดต่อต่าง ๆ เนื่องด้วยการจัด โปรแกรมในครั้งนี้อยู่ในช่วงของสถานการณ์เชื้อไวรัส Covid-19 ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมในรูปแบบของ Social Distancing เพื่อลดโอกาสในการติดต่อของเชื้อ อีกทั้งยังทำความสะอาดอุปกรณ์ทั้งก่อนและหลังการใช้จัดกิจกรรม ทุกครั้ง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ผู้วิจัยควรเพิ่มระยะเวลาของโปรแกรมที่ส่งเสริมทักษะการ เป็นผู้นำ เนื่องด้วยการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมปัจจัยการส่งเสริมทักษะเรียนรู้เกิดได้จาก ประสบการณ์จึงควรมีระยะเวลาในการจัดโปรแกรมเพิ่มเติมมากขึ้น และ 2) ผู้วิจัยต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ของกิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และมโนทัศน์ที่ตั้งไว้และกิจกรรมควรมีความทำ ทายเหมาะสมแก่วัยเพื่อสร้างแรงจูงใจรวมถึงกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม อีกทั้งเตรียมความพร้อม กับ สถานการณ์ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). ตามหาทักษะ ภาวะผู้นำที่ดี ในเด็กไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?id=30470>
- กิตติธราณี ขวงพร. (2559). การพัฒนาแบบวัดทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(2), 131-146.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). ยุควิฤตเด็กและเยาวชนขาดภาวะผู้นำ. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <http://www.kriengsak.com/node/49>
- จิรวัดน์ วิริงกร. (2547). พื้นฐานทักษะการดำเนินกิจกรรมนิสิต. กรุงเทพมหานคร: พี.ที. พัฒนาการพิมพ์.
- ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 13(1), 18-28.
- นพดล นิมสุวรรณ และสุเมธ พรหมอินทร์. (2564). การพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม ของเยาวชนในตำบลปากกรอจังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(8), 73-86.
- ปราณี อธิคมานนท์. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภูมิภาคตะวันตก. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ดำเนินิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุฒิ จิรสุจริตธรรม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Parvathy, V. & Renjith, R. (2015). Impact of life skills education on Adolescents in rural school. International Journal of Advances Research, 3(2), 788-794.
- Wingenbach, G. J. & Kahler, A. A. (1997). Self-perceived youth leadership life skills of lower FFA members. Agricultural Educator, 38(3), 18-27.